

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: «КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ
В СИСТЕМІ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ»

Виконав: студент 2 курсу, групи FKS1-M20
спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Алексєєв Владислав Ігорович

Керівник: Ключ О. А., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, ст. викладач

Рецензент: Стасюк І.І., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2021 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА ЯК ЧАСТИНА ОЛІМПІЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	8
1.1 Олімпійська педагогіка П'єра де Кубертена	8
1.2 Олімпійська освіта: мета, завдання, принципи, функції	12
1.3 Культурна спадщина олімпійського руху – невід'ємна складова світової культури	19
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	35
2.1 Методи дослідження	35
2.2 Організація дослідження	39
РОЗДІЛ 3 ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В ПРОЦЕСІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ	41
3.1 Художня культура та її виховний потенціал	41
3.2 Інтеграція знань – один із дидактичних принципів сучасної освіти	52
3.3 Зарубіжний досвід використання культурної спадщини олімпійського руху в процесі реалізації олімпійської освіти	56
3.4 Місце культурної спадщини олімпійського руху в освітньому просторі України в межах реалізації олімпійської освіти	61
3.5 Обізнаність учасників освітнього процесу з питань культурної спадщини олімпійського руху	65
ВИСНОВКИ.....	73
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗЗСО	– заклади загальної середньої освіти;
КГ	– контрольна група;
КПНУ	– Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка;
МОА	– Міжнародна олімпійська академія;
МОК	– Міжнародний олімпійський комітет;
МОНУ	– Міністерство освіти і науки України;
МЦОДО	– Міжнародний центр олімпійських досліджень та освіти;
НОК	– Національний олімпійський комітет;
ОАУ	– Олімпійська академія України;
ОГ	– основна група

ВСТУП

Актуальність теми. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування сфери фізичної культури і спорту вбачає у підростаючому поколінні цілісну всебічно розвинену особистість, здатну до критичного мислення, яка діє згідно з морально-етичними принципами [72]. Освіта являє собою цілеспрямований процес освоєння культурної спадщини, духовних цінностей і знань, накопичених поколіннями. Культура стає наріжним каменем освіти, в той час як загальнокультурний розвиток особистості стає умовою гармонійного її зростання і становлення [16].

Інтерес до олімпійського руху та постійно зростаюча його значущість у сучасному світі зрозуміла, оскільки це явище є загальнокультурним досягненням світового співтовариства в його тісному взаємозв'язку з багатющою історією і культурою Стародавньої Греції та Стародавнього Риму, яскравими явищами епохи Відродження і Нового часу, багатограними і динамічними подіями сучасної історії. Таке уявлення олімпійського руху стало результатом ставлення до нього найбільш видатних представників різних сфер діяльності – володарів стародавнього світу, багатьох поколінь громадських і державних діячів, мислителів, представників мистецтва, уваги всесвітньо відомих художників, скульпторів, композиторів і режисерів, письменників і поетів. Природно, що цей інтерес і пов'язана з ним популярність Олімпійських ігор, ідеалів і цінностей філософії олімпізму змогли проявитися лише у ставленні до явища фундаментального характеру з глибокими гуманістичними і загальнокультурними складовими.

Серед досліджень, проведених представниками різних напрямків гуманітарних наук, виділяється загальноісторична тенденція. Цьому напряму олімпійських досліджень, в якому докладно розглядається історія Олімпійських ігор античності і сучасності, еволюція олімпійських видів спорту, олімпійської

програми тощо, присвятили свої роботи N. Muller [74], Г. Ф. Петльований [42], В. М. Платонов [43; 44], М. М. Булатова [8; 9], С. Н. Бубка [7], та ін.

Проте, вивчення питань використання культурної спадщини олімпійського руху в освітній діяльності закладів загальної середньої освіти залишається актуальним науковим питанням.

Враховуючи соціальну значущість культурної спадщини олімпійського руху в системі роботи закладів загальної середньої освіти України, а також актуальність проблеми, її недостатню теоретичну розробленість, темою дипломного дослідження обрано культурну спадщину олімпійського руху в системі олімпійської освіти.

Об'єкт дослідження – олімпійська освіта в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – культурна спадщина олімпійського руху в системі олімпійської освіти школярів.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування ефективності використання культурної спадщини олімпійського руху в системі олімпійської освіти як дієвого фактора виховання підлітків в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти України.

Завдання дослідження:

1. На підставі аналізу науково-методичної літератури закордонних і вітчизняних авторів, документальних матеріалів та мережі Інтернет узагальнити світовий досвід використання культурної спадщини олімпійського руху в системі олімпійської освіти.

2. Визначити місце і роль надбання культурної спадщини олімпійського руху в процесі освітньої діяльності та художньо-естетичного виховання підлітків у закладах загальної середньої освіти зарубіжних країн та України.

3. Розробити практичні рекомендації для використання надбання культурної спадщини олімпійського руху в освітньому процесі в системі олімпійської освіти.

Методи дослідження: теоретичні: теоретичний аналіз та аналітичний огляд науково-методичної літератури, інформації мережі Інтернет та нормативно-правових документів, порівняльно-історичний аналіз; емпіричні: анкетування, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент; статистичні: кількісний і якісний аналіз емпіричних даних із використанням методів математичної статистики та комп'ютерних програм.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані сприяють інтеграції надбань культурної спадщини олімпійського руху у навчальному процесі здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура і спорт в рамках вивчення освітніх компонентів «Олімпійський і професійний спорт», «Міжнародний олімпійський і спортивний рух», «Історія фізичної культури», «Педагогіка спорту», «Теорія і методика юнацького спорту», «Олімпійська освіта»; у діяльності національних олімпійських академій. При викладанні навчальних предметів у учнів 8-х класів можуть бути рекомендовані для застосування в процесі реалізації олімпійської освіти в системі роботи закладів загальної середньої освіти; в системі неперервної педагогічної освіти.

Результати дослідження надають можливість підвищити ефективність навчання, виховання і розвитку особистості учня відповідно до вимог, що стоять перед сучасною українською освітою; осмислити школярами значення цінностей

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 05-06 жовтня 2021 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій публікації.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 91 сторінці, з яких 84 основного тексту, вона містить 4 рисунки та 2 таблиці. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох

розділів, висновків, практичних рекомендацій та зі списку 81 використаного літературного джерела.

ВИСНОВКИ

1. Отримані результати проведеного аналізу й узагальнення даних науково-методичної літератури, мережі Інтернет та практичного досвіду реалізації олімпійської освіти свідчать, що олімпійська освіта як педагогічна діяльність з її багатогранними аспектами поринає своїм корінням у Стародавню Грецію, є спадкоємицею «спортивної педагогіки», а згодом «олімпійської педагогіки», заснованої ініціатором відродження сучасних Олімпійських ігор П'єром де Кубертенем, яка в системах освіти сучасного суспільства посідає важливе місце як дієвий засіб виховання дітей і молоді та гуманізації освіти.

2. Культурна спадщина олімпійського руху є невід'ємною складовою олімпійської спадщини та олімпійської культури – соціальних феноменів, що об'єднують комплекс накопичених людством знань, норм, цінностей, смислів, зразків поведінки, які відповідають вимогам Олімпійської хартії, філософії олімпізму, на основі яких формується гуманістичний спосіб життя соціуму та особистості. Маючи мультидисциплінарну сутність і притаманний їй динамізм, вона передається від покоління до покоління через систему освіти й виховання, виконуючи одну з ключових місій олімпійського руху – виховання гармонійно розвиненої особистості.

3. Тенденції художньо-естетичної освіти й виховання в різних країнах світу та в Україні спрямовані на підвищення ролі й статусу мистецтва у навчально-виховному процесі закладів загальної середньої освіти, поширення міждисциплінарних зв'язків у межах художньо-естетичного та спорідненого гуманітарного циклів як універсального засобу стимулювання творчого потенціалу особистості, формування в неї ініціативності, самостійності, креативного мислення, критичності, створення умов для самореалізації та безперервного самовдосконалення і самовиховання.

Питання, пов'язані з історією олімпійського руху та його культурною спадщиною, мають місце тільки у навчальних програмах з предмета «Фізична

культура» в системі освіти України, Росії, Білорусії, Польщі та Вірменії. У країнах, де проводяться Олімпійські ігри, культурно-освітні програми закінчуються після завершення Ігор. Інформація про інтеграцію культурної спадщини олімпійського руху в процес викладання предметів гуманітарного та художньо-естетичного циклу присутня лише в незначній кількості експериментальних досліджень. Національна система олімпійської освіти України має високий міжнародний рейтинг і посідає гідне місце у світовій олімпійській сім'ї. Проте, незважаючи на численні культурно-освітні проекти НОК України та ОАУ, існує проблема долучення всіх школярів до культурної спадщини олімпійського руху, що можливо лише в умовах шкільної освіти.

У різних країнах світу система олімпійської освіти має спільні та відмітні риси і реалізується за громадською (в меншості) й громадсько-державною моделлю.

4. Дослідження обізнаності, ставлення та зацікавленості учасників освітнього процесу закладів загальної середньої освіти України до культури, культурної спадщини олімпійського руху та олімпійської освіти дозволили визначити, що:

- всього 17,03 % школярів відвідують музеї та мистецькі виставки;
- 62,46 % школярів і 94,59 % вчителів впевнені у зв'язку культури зі спортом;
- 79,18 % учнів мають бажання дізнатися про історичні пам'ятки Стародавньої Олімпії та інформацію про їх творців;
- 60,57 % вважають, що знайомство з творами різних жанрів мистецтва на олімпійську тему сприяють появі (або посиленню) бажання займатися спортом, а 65,93 % школярів – на розширення світогляду, підвищення рівня знань з навчальних предметів та загальної культури;
- 67,82 % школярів і 86,49 % учителів знайомі з олімпійськими цінностями;
- 53,94 % школярів отримують інформацію про олімпійські цінності в закладах освіти від тренерів та вчителів;
- тільки 56,78 % школярів задоволені діяльністю школи з питань знайомства зі світовими культурними цінностями;

- високий рівень сформованості цінності «Краса природи і мистецтва» мають лише 12,21 % школярів, «Усвідомлення цінності пізнання» – 22,67 %, «Непримиренність до недоліків у собі та інших» – 1,16 %, «Тверда воля» – 11,63 %;

- 95,95 % учителів вважають спорт складовою естетичного виховання;

- 89,86 % учителів впевнені у користі знайомства школярів з творами світової культури, пов'язаних з історією олімпійського руху, під час викладання навчальних предметів гуманітарного та художньо-естетичного циклів.

5. Теоретичні дослідження дозволили розробити практичні рекомендації з інтеграції надбань культурної спадщини олімпійського руху в процесі викладання предметів гуманітарного та художньо-естетичного циклів, а саме, «Історії», «Зарубіжної літератури», «Географії», «Фізичної культури» та інтегрованого курсу «Мистецтво», що входять до типових навчальних планів для учнів 8-х класів закладів загальної середньої освіти України, які містять репродукції творів різних мистецтв, пов'язаних з культурною спадщиною олімпійського руху, та інформацію про їх причетність до визначних подій цього найпопулярнішого явища – своєрідного феномену суспільного життя світового співтовариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеенко Г. Некоторые воспитательно-образовательные аспекты олимпизма и пути гуманизации современного спорта. V Междунар. науч. конгр. «Олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2001. С. 62.
2. Аннан К. Диалог культур и цивилизаций в оценке руководителей ООН. Диалог и партнерство цивилизаций: межконфессиональное и кросскультурное измерения. Н. Новгород: Издательский дом «Медина», 2010. С. 10-113.
3. Аристова Л. С. Формування у старшокласників естетичного ставлення до мистецтва в процесі вивчення художньої культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Інститут проблем виховання АПН України. Київ, 2008. 25 с.
4. Барінова І. В. Состояние и пути совершенствования олимпийского образования и воспитания учащейся молодежи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 1994. 26 с.
5. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство, 1986. 445 с.
6. Богданова М. А. Культурное содержание олимпизма: от античности к современности. Альманах современной науки и образования. Тамбов: Грамота, 2010, 1(32): в 2-х ч. Ч. II. С. 20-24.
7. Бубка С. Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние. Киев: Олимпийская литература, 2012. С. 238.
8. Булатова М. Олімпійській академії України – 25 років: сторінки історії та сьогодення. Наука в олимпийском спорте, 2016, 3. С.14-40.
9. Булатова М. Система олимпийского образования в Украине (1991–2006): методология и практические результаты. Современный олимпийский спорт и спорт для всех. Материалы X междунар. науч. конгр, 2006. С. 38-40.
10. Булатова М. М., Бубка С. Н. Культурное наследие Древней Греции и

Олимпийские игры. Киев: Олимпийская литература, 2012. 408 с. ил.

11. Булатова М. М. XXIII зимові Олімпійські ігри. Пхьончхан 2018. Київ: 2017. 64 с.

12. Вацеба О. М., Герцик М. С., Ільків О. С., Керецман Т. М. Особливості використання засобів олімпійської освіти на уроках англійської мови у початковій школі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2015;129(2). С. 110.

13. Горбань А. В., Булавинцева Ю. Н. Олимпийская детерминанта античного мировоззрения и культуры. Культура народов Причерноморья. 2012. С. 169-173.

14. Гуслистова И. И. Аксиологическое измерение олимпийского образования. XI Междунар. науч. конгр. «Современный олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2007. С. 20.

15. Дивинская Е. В. Олимпийское образование будущих специалистов физической культуры и спорта на основе личностно ориентированного подхода: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Волгоградская государственная академия физической культуры. Волгоград, 2003. 29 с.

16. Ермолинская Е. А. Предметы искусства в парадигме современного образования. Педагогика искусства, 2012 (2). С. 1-10. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.art-education.ru/AE-magazine/>

17. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2004. 212 с.

18. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. пос. Київ, 2011. 335 с.

19. Єрмолова В. М. Теоретико-практичні засади інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01. Національний університет фізичного виховання та спорту України. Київ, 2010. 27 с.

20. Закович М. М. Українська та зарубіжна культура: навч. посіб. Київ:

т-во «Знання», 2000. 622 с.

21. Зеленська Н. О. Естетична й художня культура – найважливіші складові формування творчої особистості. Вісник Житомирського державного університету, 2014 (2). С. 74.

22. Ионушкина Н. Ю. Спорт: гармония, эстетика, красота. Вестник МГОУ. Серия: Философские науки, 2010. С. 67-72.

23. Исаев А. А. Олимпийская педагогика – система, процесс и метод воспитания (модельные характеристики): к концепции системообразующего этапа Всемир. студен. игр под патронажем МОК. Спорт для всех, 1998 С. 35-38.

24. Іванова О. І. Виховні можливості художньої культури та мистецтва у духовному розвитку особистості студентів. Духовність особистості: методологія, теорія і практика, 2011. С. 44-53.

25. Клепко С. Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання. Київ-Полтава-Харків: ПОПОПП, 1998. 360 с .

26. Кобринский М. Е., Кокашинский А. А. Олимпийское образование в Республике Беларусь. Мир спорта, 2003. С. 36-41.

27. Козина Ж. Л. Интеграция спорта, науки и искусства как реализация идей олимпизма. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, 2017 (147). С. 128-140. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://visnyk.chnpu.edu.ua/>

28. Козина Ж. Л., Ермаков С. С., Козин А. В., Козин С. В., Костырко А. А. Спорт и искусство как единое проявление психофизических возможностей человека. Здоровье, спорт, и реабилитация, 2016. С. 52-59. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://sportsscience.org/index.php/health/article/view/460>

29. Комплексна програма художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.yur-info.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&article_id=165701#

30. Кроль І. М. Потенціал культурної спадщини олімпійського руху в системі гуманітарної освіти школярів. Науковий часопис НПУ імені

М. П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2018 (96). С. 48-51.

31. Кубертен П. Олимпийские мемуары. Киев: Олимп. л-ра, 1997. 179 с.
32. Куликова Л. М. Олимпийское образование школьников в период педагогической практики. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2003 (4). С. 15-16.
33. Кулинкович Е. Организация и содержание олимпийского образования в Республике Беларусь. V Междунар. науч. конгр. «Олимпийский спорт и спорт для всех». Минск, 2001. С. 87.
34. Лекарска Н. Культура спортсменов и общество. Актуальные проблемы международного олимпийского движения. София, 1980. С. 290-302.
35. Лоу Б. Красота спорта. Междисциплинарное исследование. Перевод с англ. Моничева И. Л. Москва: Радуга, 1984. 256 с.
36. Лубышева Л. И. Интеграция спортивного и олимпийского воспитания в образовательном пространстве школы. Наука в олимп. спорте, 2007 (2). С. 36-40.
37. Манетти Дж. О достоинстве и превосходстве человека. АНО «Издательство «Политическая энциклопедия», 2014. 173 с.
38. Манолаки В., Будевич А. Олимпийское движение в контексте воспитательных ценностей. Наука в олимп. Спорте, 2007 (2) С. 22-25.
39. Матвеев С., Радченко Л., Щербашин Я. Олимпийское образование от Древней Греции до современности. Наука в олимп. спорте, 2007 (2) С. 46-52.
40. Олимпийская повестка 2020. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://coa.sportedu.ru/content/istoriya>
41. Олимпийская хартия. Міжнародний олімпійський комітет. В дії з 15 вересня 2017. 57 с. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olympic-charter/>
42. Петлеванный Г. Необходимость олимпийского образования школьников, его различных форм, средств и методов. II Междунар. форум «Молодежь–Наука–Олимпизм». Москва: Советский спорт, 2002. С. 163.

43. Платонов В. Н., Булатова М. М., Бубка С. Н. и др. Олимпийский спорт: в 2 т. Киев: Олимпийская литература, 2009 (1). 736 с.
44. Платонова В. Н. Энциклопедия олимпийского спорта. Киев: Олимпийская литература, 2004. Т. 3. 632 с.
45. Понятие культуры, художественной культуры, искусства. Электронный ресурс. Режим доступа: www.tutoronline.ru
46. Пуйшиене Э. Принципы интегрирующей программы олимпийского образования детей и молодежи Литвы. *Wychowanie fizyczne i sport*. 2002; Т. XLVI; Supl. Nr1; Cz. 21-2.
47. Пуйшиене Э. Структурные особенности общей программы олимпийского образования детей и молодежи Литвы. В: Практика олимпийского образования. Материалы II междунар. форума «Молодежь–Наука–Олимпизм». Москва: Советский спорт, 2002. С. 113.
48. Рубцов В. В., Поливанова К. Н. Образовательная среда школы как фактор психического развития учащихся. Москва: ПИРАО, 2007. С. 34-38.
49. Рыжкова С. Ф. Искусство как средство воспитания личности подростка. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 2011 (43). С.128-135.
50. Самаранч Х. А. Спорт, культура и искусство [Sport, Culture and The Arts] Москва, 1997 (1). С. 9-11.
51. Сергеев В. Н. Гуманистическая направленность реализации олимпийского образования: автореф. дис. на соискание учен. степени кандидата наук по физ. воспитанию и спорту: 24.00.01. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 2000. 20 с.
52. Содержание и понятие «Художественной Культуры». Электронный ресурс. Режим доступа: <http://worlds-culture.ru/index.php?action=full&id=49>
53. Солодовникова Е. Спорт и искусство. Спортивная энциклопедия систем жизнеобеспечения. Магистр-пресс. ЮНЕСКО, 2011. 1000 с.
54. Столбов В. В. Эволюция олимпийских идей от Пьера де Кубертена до Хуана Антонио Самаранча. Олимпийское движение и социальные процессы.

Материалы V Всерос. науч.-практ. конф., посвященной 100-летию Международного олимпийского комитета. Москва, 1996. С. 22-28.

55. Столяров В. И., Баринов С. Ю., Орешкин М. М. Современный спорт и олимпийское движение в системе международных отношений: учеб. пособие. Москва: Анкил, 2009. 256 с.

56. Столяров В. И. Теоретическая концепция спортивно-гуманистического воспитания детей и молодежи. Гуманистическая теория и практика спорта. 3-й вып. Москва: Сургут, 2000. С. 21-79.

57. Суник А. Б. О генезисе неоолимпизма и современном олимпийском движении. Теория и практика физ. культуры, 1994 (8). С.14.

58. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

59. Утишева Е. В. Физкультурное образование: социально-педагогические и социологические аспекты: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Российская государственная академия физической культуры. Москва, 1999. 35 с.

60. Хребто Т. С. Технологія інтеграції змісту історії України та образотворчого мистецтва в середній школі. Науковий огляд. 2016 (27). С. 1-9.

62. Чмиленко Ф. О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Донецьк: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.

63. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: навч.-метод. посіб. Ктїв: Вища школа, 2002. 215 с.

64. Щербашин Я. С. Олімпійська освіта в системі формування гуманістичних цінностей школярів: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01. Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. Київ, 2014. 200 с.

65. Ямщиков Ю. Н. Спорт как социально-культурное явление. Москва, 2010. 141 с.

66. Aggression. Violence-Aesthetics and Elite Athletes – Sport and Politics. Scientific Program Abstracts. Olympic Scientific Congress. 19–26 july, University of Oregon, Eugene, Oregon. 1984. 66 p.

67. Coubertin P. Pedagogie sportive. Nouvelle. Lausanne: Bureau international

de Pedagogie sportive, 1919. p. 128.

69. From 1912 to 1948, Art Competitions Were Part of the Olympics. [Electronic resource]. Access mode: <http://mentalfloss.com/article/31269/1912-1948-art-competitions-were-part-olympics>.

70. Grupe O. Olympismus und olympische Erziehung: Abschied von einer groben idée? Olympischer Sport – Rückblick und Perspektiven, 1997. Schorndorf. Hofmann. P. 223-243.

71. [http://www/oldgreece/htm](http://www.oldgreece/htm).

72. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>

73. McAloon J. Cultural Legacy: The Olympic Games as “World Cultural Property”. The Legacy of the Olympic Games 1984–2000. eds.: M. de Moragas, C. Kennett, N. Puig. Lausanne. 2003.

74. Müller N. Die Olympische Idee Pierre de Coubertin und Carl Diem in ihrer Auswirkung auf die IOA [Doctoral Diss]. Graz; 1975.

75. Naul R. Olympische Erziehung. Aachen: Meyer&Meyer. 2007. p 88-93.

76. Paleologos C. Heracles (Hercules), the Ideal Olympic Personality. IOA. Report of the 22nd Session. Lausanne; 1985. P. 67.

77. Samaranch JA. Sport, Culture and The Arts // Olympic message, N26, april 1990, P. 7-13.

78. Strong Clinton. Marketing Olympism in the schools. Report of the International Sessions for Educationists 1973–1977–1979, Ancient Olympia. HOC, Athens, 1980. P. 378-381.

79. The Busan Action Plan. [Electronic resource]. Access mode: URL: <http://multimedia.olympic.org>

80. The Olympic Art Competitions [Electronic resource]. Access mode: http://books.google.com/books/about/The_Forgotten_Olympic_Art_Competitions.

81. Vatzeba O., Stepaniuk S., Tkachuk V., Chemerys M. The attitude of secondary school students of Ukraine to the values of the Olympic sport. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2017;3(39):162-72.